

УДК 373.5.091.33:78:[159.922.8+159.942]

[https://doi.org/10.31652/3041-1017-2026\(8-1\)-20](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2026(8-1)-20)

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІДЛІТКІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Михайло Кісюк

Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна

Надійшла до редакції / Received: 3.02.2026 Схвалено до друку / Accepted: 19.03.2026

Анотація

У представленому матеріалі визначено зміст поняття «емоційний інтелект підлітків», який розуміється нами як складна особистісна розумово-емоційна властивість, що здатна впливати на поведінкові функції людини та на розумово-почуттєвому рівні врегульовувати різні її комунікативні прояви як суб'єкту спілкування. Особливого значення надається цьому положенню в контексті проявів емоційного інтелекту підлітків.

Розкрито зміст методологічних складових, їх сутність стосовно формування емоційного інтелекту підлітків та запропоновано відповідне забезпечення засобами музичного мистецтва в процесі навчання музики під час опанування її шедеврами. Особливого значення означена ідея набуває з позицій нашого дослідження.

Пропонуються такі методологічні складові: наукові підходи (гносеологічний, психолого-резонансний, особистісно-зорієнтований та інтелектуально-творчий); представлена низка відповідних принципів положень (музично-слухової активності, рефлексивного сприйняття, почуттєво-сислової адекватності, самостійності творчого музичного мислення); обґрунтовані педагогічні умови (сприяння практичній рефлексії позитивного емоційного впливу шедеврів світової музичної класики під час сприйняття та вивчення кращих її зразків; спонукання потреби підлітків у аналізі та обговоренні музичних шедеврів із представленням власних емоційних проявів у процесі комунікації з однолітками; орієнтація підлітків на спроби уявного перенесення елементів емоційних художньо-естетичних композиторських задумів на ситуації власного життя задля адекватного відрефлексовування та уміння сфокусуватись на можливих реальних емоціях), що сприяють ефективному формуванню емоційного інтелекту підлітків.

Передбачено розкрити можливість формування деяких елементів емоційного інтелекту підлітків засобами музичного мистецтва, надано практичні поради стосовно позитивного впливу запропонованих музичних творів щодо застосування цих прикладів під час навчання музики; визначено перспективу застосування ресурсу романтичної музики задля набуття відповідного досвіду щодо поглиблення емоційного інтелекту підлітків.

Ключові слова: емоційний інтелект; засоби музичного мистецтва; наукові підходи; принципи; педагогічні умови; методи навчання; підлітки.

UDC 373.5.091.33:78:[159.922.8+159.942]

[https://doi.org/10.31652/3041-1017-2026\(7\)-20](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2026(7)-20)

METHODOLOGY FOR FORMING ADOLESCENTS' EMOTIONAL INTELLIGENCE IN MUSICAL ART CLASSES

Mykhailo Kisiuk

Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine

Abstract

The presented study defines the content of the concept of “adolescents’ emotional intelligence”, which is interpreted as a complex personal cognitive-emotional characteristic capable of influencing human behavioral functions and regulating, at the intellectual and affective levels, various communicative manifestations of individuals as subjects of interaction. Importance is attached to this provision in the context of the manifestations of adolescents’ emotional intelligence.

The content of the methodological components and their essence regarding the development of adolescents’ emotional intelligence are revealed, and appropriate support through the means of musical art in the process of music education, particularly through engagement with its masterpieces, is proposed. This idea gains special significance from the standpoint of the present research concerning emotional intelligence and its manifestations in adolescents.

The following methodological components are proposed: scientific approaches (gnoseological, psycho-resonant, personality-centered, and intellectual-creative); a range of corresponding fundamental principles (musical-auditory activity, reflective perception, emotional-semantic adequacy, and independence of creative musical thinking); and substantiated pedagogical conditions (facilitating practical reflection on the positive emotional impact of masterpieces of world classical music during their perception and study; stimulating adolescents’ need to analyze and discuss musical masterpieces while expressing their own emotional responses in communication with peers; orienting adolescents towards attempts at imaginative transfer of elements of composers’ emotional and artistic-aesthetic intentions into situations of their own lives for the purpose of adequate reflection and the ability to focus on possible real emotions), all of which contribute to the effective development of adolescents’ emotional intelligence.

The study envisages revealing the potential for developing certain components of adolescents’ emotional intelligence by means of musical art. Practical recommendations are provided concerning the positive impact of the proposed musical works and their application in music education. The prospects for using the resources of Romantic music to acquire relevant experience in deepening adolescents’ emotional intelligence are also outlined.

Keywords: emotional intelligence; means of musical art; scientific approaches; principles; pedagogical conditions; teaching methods; adolescents.

Постановка наукової проблеми. Проблема розкриття та усвідомлення цінності соціального статусу людини постає в сучасному техногенному суспільстві все більш значущою. Обрана тематика є важливою складовою становлення людських якостей підлітків, естетики їх розумового та емоційного буття. Навчання музики має відповідний ресурс попри цього, на мистецьких заняттях у закладах загальної середньої освіти більш затребуваними підлітками залишаються твори музичного

мистецтва, що сприймаються без особливої інтелектуальної активності, є доступними молоді завдяки популярним сучасним засобам споживання предметів творчості. Класичні твори, які є носіями глибокого емоційно-чуттєвого змісту, що закладений їх авторами в художньо-естетичні та емоційно-образні концепції, часто залишаються поза увагою молоді. Натомість їх значення у процесі формування емоційного інтелекту підлітків має неоціненне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз науково-теоретичних досліджень та практичного досвіду засвідчив прояв значного інтересу до психологічних якостей людини, які здатні впливати на формування їх у підлітків. Серед них є різного спрямування пізнавальні процеси, психофізіологічні реакції, комунікативні уміння, прояви педагогічного розвитку емоційного інтелекту у тому числі. Так, Г. Гарднер (Howard Gardner) визначає інтелект потенціалом «для обробки інформації», з можливою активацією у культурному середовищі (1999); Д. Дубравська (2001), детально досліджуючи теоретичні висновки багатьох психологів, зауважує, що предметом дослідження В. Кеннона були емоційні реакції людей (таламічна теорія), авторка наводить думки Д. Олдса стосовно стимулювання певних ділянок гіпоталамуса, що може призводити до виникнення виражених емоцій (Дубравська, 2001); З. Сивогракова та Н. Алексеєнко надають практичні поради стосовно набуття умінь врегульовувати власні емоції (2017); С. Боровенська, О. Байер (2020) вдалися до визначення особливостей емоційного інтелекту підлітків; за Я. Раєвською (2021) емоційні прояви людини стали предметом розвитку емоційних компетентностей.

Особливого значення набувають дослідження, в яких розкривається набуття основ емоційно-образного мислення, зокрема музичного, яке є складним пізнавальним процесом, що базується на інтонаційній основі та розкривається у творчості, виконанні й сприйнятті. Це має перспективи подальшого їх виявлення в різних поведінкових вчинках підлітків, у життєвих ситуаціях.

Фундаментальний внесок у теорію музичного, художньо-образного та інтонаційного мислення зробили О. Полатайко, С. Науменко. Це доводить можливість розвитку особистості зверненням до образно-емоційної сфери своєї свідомості, рефлексії; образно-емоційної пам'яті «як процесу запам'ятовування образів через пропускання людиною їх крізь призму емоцій» Т. Дуткевич; виявлення змістових компонентів емоційного інтелекту, Г. Крайг, Д. Бокум; М. Шпак.

Представлені роботи стали підґрунтям для подальшого дослідження складових методології формування емоційного інтелекту підлітків у процесі музичного навчання. Отримані дані та

теоретичні висновки спонукали запропонувати власний проект вирішення цієї складної та педагогічно доцільної задачі шляхом визначення необхідного педагогічного впливу на формування музично-емоційного інтелекту підлітків засобами музичного мистецтва.

Мета статті визначити та представити наукові підходи, принципіві положення та педагогічні умови формування емоційного інтелекту підлітків у процесі вивчення різностильових музичних творів задля спрямування їх емоційно-інтелектуальних естетичних відчуттів до розуміння життєво відповідних поведінкових проявів.

Виклад основного матеріалу. Емоційний інтелект будь-якої особи є складним феноменом. Ця категорія, «емоційний інтелект», зацікавила нас з позицій його усвідомлення в педагогічній галузі, у контексті можливості формування цієї якості у підлітків засобами музичного мистецтва.

Ми розглядаємо категорію емоційного інтелекту співзвучно із розумінням цього феномена багатьма вченими, українськими та іноземними.

Аналіз та узагальнення наукових джерел дав змогу сформуванню власний погляд на цей феномен та представити його стійкою ментальною здібністю особи, що позитивно відображається у процесі комунікації, сприяє розпізнаванню рефлексії осіб на емоційні наміри, поведінкові бажання інших людей, не виключаючи власних дій. Головним в цих особистісних проявах осіб ми вбачаємо їх здатність керувати своїми емоціями, безпосередньо впливати на емоційні прояви комунікаторів з метою позитивної результативної поведінки при вирішенні різних проблем.

Говард Гарднер (Howard Gardner) визначає інтелект як «біопсихологічний потенціал для обробки інформації, який може бути активований у культурному середовищі для вирішення проблем або створення продуктів, які є цінними в культурі» (Howard Gardner, 1999, с. 33-34).

Гарднер вважає, що метою навчання в школі «має бути розвиток інтелекту та допомога людям у досягненні професійних цілей, які відповідають їхньому конкретному спектру інтелекту. Люди, яким допомагають у цьому, [він] вважає, почуваються більш активними та компетентними, а тому більш схильні

конструктивно служити суспільству» (Howard Gardner, 2006).

Д. Дубравська зауважує, що дослідження В. Кеннона були присвячені емоційним реакціям людей (таламічна теорія), за якою вегетативні зміни і м'язові реакції організму є наслідком переживання емоцій (Дубравська, 2001).

М. Шпак, Д. Бокум, наприклад, засвідчують «молодий» науковий вік емоційного інтелекту, та вбачає причини цього у різноспрямованих поглядах на його сутність. Вони наводять різні напрями його прояву: як сукупність розумових здібностей щодо емоцій і управління ними, стосовно аналізу та трансформації відповідної інформації (Шпак, Бокум, 2016, с. 81). Інших поглядів дотримуються ті дослідники, які трактують емоційний інтелект як «інтегральну властивість особистості як суб'єкта... ставлення до навколишнього світу, до себе як суб'єкта активності, до інших як партнерів у спілкуванні та взаємодії» (Шпак, Бокум, 2016, с. 81).

Психологічною наукою та педагогічною практикою доведено, що підлітковий вік є «кризовим» та визначається бурхливими емоційно-поведінковими проявами. Науковці підкреслюють, що складність емоційних проявів проявляється і в самих підлітків, і для оточуючих їх дорослих. Зауважимо, що Г. Крайг та Д. Бокум висновують із наукових висновків психологів, що підлітковий період є найбільш суперечливим. Цей факт зумовлюється саме його «кризовим та перехідним характером» (Крайг, Бокум, 2021). Ми розуміємо, що лише комплексний підхід (біологічний, соціокультурний, психологічний, педагогічний розвиток) може забезпечити цілісний аналіз розвитку підлітка, виявити «основні закономірності становлення людини як індивіда, особистості й суб'єкта діяльності» (Крайг, Бокум, 2021), оскільки на кожній стадії є свої «особливості фізичного, когнітивного, емоційного, психосоціального розвитку – процесу що характеризується високою індивідуальною варіативністю» (там само).

У своїй статті Я. Раєвська та О. Солякова аналізують сутність емоційної компетентності, її структуру та чинники розвитку. Авторки розглядають цей феномен як ключовий елемент соціалізації, що включає здатність розуміти, керувати власними емоціями та емпатію (Раєвська, Солякова, 2021, с. 127-131).

Сформованість складових структури емоційного інтелекту підлітків під час вивчення

музичних творів залежить від ефективності визначення та застосування наукових підходів, принципів положень. Відповідні елементи методології обґрунтовують застосовані методи формування досліджуваного феномена у визначених педагогічних умовах та безпосередньо впливають на доцільність їх застосування.

З. Сивогракова та Н. Алексеєнко пропонують психологічний практикум, що складається із теоретичної частини (розкриття сутності поняття «емоції», природи їх виникнення, методів і техніки регуляції емоційних станів з питаннями для самоперевірки) та практичної частини (завдання на поглиблення розуміння емоційних переживань особистості, отримання досвіду практичного застосування отриманих знань, методики самодіагностики емоційної сфери) (Сивогракова, Алексеєнко, 2017).

С. Боровенська, О. Байер вдалися до визначення особливостей та специфіки емоційного інтелекту підлітків. Нам імпонують їх висновки щодо зв'язку особливостей прояву емоційного інтелекту підлітків з притаманними їм психологічними характеристиками. Визначено взаємозв'язки між складниками емоційного інтелекту та екстраверсією, товариськістю. Натомість винайдено відсутність зв'язків із «сумлінністю та відкритістю новому досвіду» (Боровенська, Байер, 2020).

Тож, емоційний інтелект ми розуміємо як складну особистісну розумово-емоційну властивість, що здатна впливати на поведінкові функції підлітків та на розумово-почуттєвому рівні врегульовувати різні їх комунікативні прояви.

Керуючись цими науковими висновками ми будемо методологію формування емоційного інтелекту підлітків, їх інтелектуальних почуттів засобами музичного мистецтва, структуруємо в єдину систему комплекс відповідних наукових підходів, принципів позицій та педагогічних умов.

Тож, за теоретичними висновками вчених, «інтелектуальні почуття – це почуття, які спричиняються мисленневою діяльністю (допитливість, впевненість, сумнів)» (Науменко, 2015, с. 365). До смислового контенту емоційного інтелекту відносимо рефлексію – «здібність усвідомлювати свої особливості..., будувати свою поведінку з урахуванням можливих реакцій інших» (Науменко, 2015, с. 367). Отже,

визначення власної поведінки підлітків має значення відчуття та фіксація слабких та сильних сторін своїх емоційних проявів, саморегуляція власної поведінки, прояви емпатії щодо порозуміння в умовах емоційних змін інших задля запобігання можливих нестандартних ситуацій у навчальній діяльності тощо.

У системний комплекс наукових підходів ми включаємо гносеологічний підхід, що передбачає активне включення наявних психологічних характеристик кожного підлітка, застосування вроджених (природних) та набутих розумових здібностей та етичних і естетичних емоцій, інше. Психолого-резонансний підхід спрямовано на уміння відрефлексовувати особистісні прояви підлітка та вступати в поведінковий резонанс з проявом емоційного інтелекту, увійти в співзвучні музично-емоційні відчуття. Особистісно-зорієнтований – забезпечуватиме урахування рівня індивідуального розвитку підлітка, його соціальної свідомості, комунікативної здатності; функціонування всіх природних і набутих якостей та ефективності діяльності, поведінкових проявів та розкриття музичних здібностей.

Інтелектуально-творчий науковий підхід проявлятиме унікальність підлітка, вивчення ним та активне включення у сучасні теоретичні й практичні навчальні процеси (новітні музичні технології, адекватне втручання штучного інтелекту, творчо-проектувальні дії, інше).

Означені наукові підходи (гносеологічний, психолого-резонансний, особистісно-зорієнтований, інтелектуально-творчий) поглиблені застосованими принципами, які є відправними позиціями формування необхідної спроможності щодо набуття підлітками емоційного інтелекту засобами музичного мистецтва та його практичного функціонування.

Так, з принципом музично-слухової активності в процесі музичних занять реалізується гносеологічний підхід. За його наявності активізується включення наявного музичного сприйняття як психологічної характеристики кожного підлітка, розкриваються вроджені музичні задатки та набуті здібності музичного мислення, емотивні відчуття, які трансформуються у етичні та естетичні прояви емоційного інтелекту.

Принцип рефлексивного сприйняття спрямовано на реалізацію психолого-резонансного підходу, на набуття підлітками

уміння відрефлексовувати власні особистісні прояви, вміння консонувати (за музичним терміном «консонанс») поведінковим проявом з відповідним різновидом емоційного інтелекту, входити за допомогою співзвучних музично-емоційних відчуттів під час прослуховування запропонованого твору у осмислення власної поведінки.

За принципом почуттєво-сислової адекватності пропонуємо поглиблювати та реалізовувати особистісно-зорієнтований науковий підхід. За створених відповідних педагогічних умов підвищується індивідуально-особистісного рівень підлітка, розвиваються його соціально-комунікативні здатності. До того ж за цим принципом відбувається функціонування вроджених і сформованих нових якостей характеру і норм поведінки та поглиблення музичних задатків.

Стосовно принципу самостійності творчого музичного мислення, інтелектуально-творчий науковий підхід сприяє розкриттю унікальності творчої натури підлітка, його самореалізації, активній участі в осучаснених навчальних процесах, самостійному охопленню новітніми музичними технологіями, доречному сприйняттю інформації від штучного інтелекту, появі нових творчих навчально-виконавських проєктів, інше).

Обґрунтування представлених наукових підходів та принципів положень стосовно функціонування емоційного інтелекту підлітків не забезпечують вирішення цієї складної проблеми в педагогічній парадигмі та її практичного застосування у навчанні та життєвих ситуаціях без методологічно вивірених педагогічних умов. Необхідною складовою методології формування емоційного інтелекту в процесі навчання є створення адекватних педагогічних умов, що сприятимуть конкретному опануванню шедеврами музичного мистецтва.

Набуття емоційного інтелекту підлітками можливо здійснити у процесі занять з музичного мистецтва, а саме, вивчення шедеврів класичної музики, що є емоційно вражаючими, а головне, адекватно впливовими на конкретні поведінкові особистісні прояви. Вони можуть скеровуватись музично-емоційними відчуттями задля формування емоційного інтелекту задля прояву окремих поведінкових вчинків підлітків у звичайних життєвих ситуаціях, що також важливо для його дієвих перспектив.

Завдяки запропонованій цілісності створених педагогічних умов формується змістовий контент емоційного інтелекту підлітків: сприяння практичній рефлексії позитивного емоційного впливу шедеврів музичної класики під час сприйняття та вивчення кращих її зразків; спонукання потреби підлітків у аналізі та обговоренні музичних шедеврів із представленням власних емоційних проявів у процесі комунікації з однолітками; орієнтація підлітків на спроби уявного перенесення елементів емоційних художньо-естетичних композиторських задумів (кохання, щирість, вдячність, мужність, ін.) на ситуації власного життя задля адекватного відрефлексовування та уміння сфокусуватись на можливих реальних емоціях.

Практичні приклади методики застосування відповідних музичних творів ми пропонуємо у представлених педагогічних умовах, спираючись на визначені наукові підходи та принципи. Обрані для виконання завдання на рефлексію, самоусвідомлення художньо-емоційного змісту музичних творів, вслуховування в музичні образи, винайдення та вербалізацію конкретних емоційних відчуттів тощо використані задля спрямування емоційного інтелекту підлітків для досягнення поставленої мети.

Емоційний інтелект ми сприймаємо як результат емоційно-інтелектуального пізнання твору мистецтва, а також за висловом О. Полатайки «вербалізацію смислу художнього образу з морально-етичним спрямуванням й емоційним впливом в умовах педагогічної діяльності» (Полатайко, 2011, с. 137-141).

Авторка вважає, що сприйняття особою художньої інформації залежать від її «ерудиції, особистих смаків і уподобань» (вплив художньої літератури, сприйняття музики та образотворчого мистецтва, ін.). Саме «живе» споглядання конкретних образів спрямовує мислення від одиничного пізнання до загального, що «становить сутність людини і визначає її поведінку» (Полатайко, 2011, с. 137-141).

Для практичного здійснення формувального процесу нами застосовані такі приклади:

К. В. Глюк, опера «Орфей і Евридіка» (Арія «*Che farò senza Euridice*»). Цей твір розкриває художньо-естетичний образ, пов'язаний із самовідданістю та вірністю особи (Орфей потрапляє у підземне царство, маючи на озброєнні лише свою ліру та з любов'ю в серці, з

готовністю ризикувати всім заради іншої людини). Так, викликаючи у підлітків, які слухають цю музику та отримують спрямування на відповідні емоції, своїм вчинком найвищий прояв доброти та відданості, розкриваючи їм шлях до розуміння справжньої сили таланту та глибини почуттів проти грубої фізичної сили. URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=4v7N9MMe8io>

Іншим музично-естетичним образом, відчуття честі та патріотизму, збагачує емоційний інтелект підлітків опера М. Лисенка «Тарас Бульба» (Арія Тараса «Гей, літа орел» або Сцена клятви). Слухачі та глядачі завдяки цьому твору усвідомлюють сенс понять «вірність слову та честь» завдяки характеру Тараса Бульби, який демонструє незламність, дотримання кодексу честі. Попри всі випробування, він залишається вірним своїм переконанням та побратимам. Емоційний вплив цієї особи справляє незабутнє враження на юнаків і стає потужним прикладом формування в них чоловічого характеру. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=voYL4C_cRB8

Сильний емоційний вплив має Симфонія №5 (I частина) Л. ван Бетховена, що вражає відчуттям несправедливості, навіть можливого безсилля перед обставинами. Натомість психологічну ідею цього твору ми вбачаємо у можливості розкриття засобами музичного змісту сили духу, боротьби та подолання будь-яких життєвих складнощів. Красномовний «мотив долі» (so-so-so-mi) вчить підлітка не здаватися. Слухання цього твору допомагає емоційно каналізувати гнів у конструктивну енергію волі, трансформувати пасивне страждання в активну дію. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=WVYUkFGRFUy&list=RDWVYUkFGRFUy&start_radio=1

Цікавим та корисним для емоційного розуміння та естетичного відчуття тривожності, суму, «душевної скутості» є Симфонія №40 (I частина) В. А. Моцарта. Слухання цієї музики сприяє розумінню тривожності, попри мінорний лад, музичний зміст сприймається надзвичайно гармонійно та прозоро. Представлена тема допомагає вербалізувати неясний сум, характерний підліткам, уможливує розуміння власних відчуттів, відповідних переживань, що стають художньо-естетичними та впорядкованими. Рефлексія підлітка розкриває можливість відчути деяке полегшення («катарсис») через інтелектуальне споглядання

свого суму. URL:
https://www.youtube.com/watch?v=z_4jMxbwmVc&list=RDz_4jMxbwmVc&start_radio=1

Ми переконалися на практиці, що виконання таких завдань допомагає зрозуміти кожному підлітку власну емоційну лабільність, свою здатність реагувати на непередбачувані звукові «стреси»; допомагає формувати у підлітків навички рефлексії власних музично-емоційних реакцій, сприяють поглибленню прояву емоційного інтелекту, розширенню ерудиції (позитивних або негативних реакцій, наявних вподобань) за рахунок збагачення емоційно-естетичного досвіду спілкування з шедеврами класичних музичних творів, змістовно цікавих музичних образів тощо.

Особливе місце у реальному житті підлітків посідають романтичні ідеали, співзвучні романтичній епосі «бурі та натиску», в якій людські почуття виходили на перший план, поступаючись розумовому раціо. Це – особливий пласт музично-емоційних проявів, бінарної сутності єднання естетичних емоцій та інтелектуального їх тлумачення. Наступні науково-теоретичні та практичні розвідки будуть присвячені розкриттю сенсу особливостей прояву емоційного інтелекту через сприйняття та розуміння музики романтичної епохи.

Висновки. Розробка методології формування емоційного інтелекту підлітків спрямована на ефективність цього процесу та забезпечення ефективності майбутніх перспектив задля

забезпечення його безперервності. Запропоновані складові методології та репертуарні приклади музичних творів сприятимуть поглибленню інтелектуального тезауруса, ерудованості, творчому розвитку підлітків.

Уроки музичного мистецтва за створенням необхідних педагогічних умов доцільно використовувати задля формування широкого спектру естетичних емоційних відчуттів. Вони спрямовані на поглиблення та закріплення проявів емоційного інтелекту. Ефективний вплив відбувається через сприяння рефлексії позитивного емоційного впливу шедеврів музичної класики під час вивчення кращих її зразків. До того ж застосування запропонованих педагогічних умов обговорення підлітками сприйнятих та пережитих музичних творів, вираженням власних чуттєво-емоційних проявів сприяє творчій комунікації на «музичній моделі», спонукає підлітків до уявного перенесення отриманих позитивних емоційних художньо-естетичних відчуттів на набуття власного життєвого досвіду, формування умінь сфокусуватись на реальних емоціях. Це розкриває шлях до створення цілісності змісту емоційного інтелекту підлітків.

Пропонується перспектива застосування ресурсу романтичної музики задля набуття відповідного досвіду щодо поглиблення емоційного інтелекту підлітків..

Список використаних джерел

- Gardner, H. (1999).** Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century, Basic Books, p.33-34. ISBN 978-0-465-02611-1
- Gardner, H. (2006).** Multiple Intelligences: New Horizons in Theory and Practice, Basic Books, ISBN 978-0465047680
- Боровенська, К. С., Байер О. О. (2020).** Особливості емоційного інтелекту підлітків. Київський науково-педагогічний вісник. № 20, 2020. 9-14.
- Гарднер, Г. (2004).** Множинні інтелекти. Теорія у практиці. Хрестоматія. К. : Мегатайтп, 2004. 288 с.
- Дубравська, Д. (2001).** Основи психології: навч. посібник. Львів: Світ. 280 с.
- Дуткевич, Т.В.(2012).** Дитяча психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 424 с. ISBN 978-611-01-0323-7 https://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/det_psix.pdf
- Крайг, Г., Бокум, Д. (2021).** Психологія розвитку: навч. посіб. Київ: Майстри психології. 944 с. URL: <https://leader-books.com.ua>
- Науменко, С. І. (2015).** Психологія музичної діяльності: Чернівці: ПП Видавничий дім. «Родовід». 408 с.
- Полатайко, О. М. (2011).** Застосування художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у процесі педагогічної практики студентів, К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, с. 137-141. <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8dc95c49-5856-41cc-9cd2-cbc534031582/content>
- Раєвська, Я., Солякова, О. (2021).** Розвиток емоційної компетентності особистості: теоретичний дискурс. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія. №3 (52). 127-131.
- Сивогракова, З. А., Алексеенко, Н. В. (2017).** Психологія емоцій. Регуляція емоцій: практикум з дисципліни «Психологія». Харків: УкрДУЗТ. 42 с.
- Шпак, М., Бокум, Д. (2016).** Особливості розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. Вип. 5. Том 2. 80-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2016_5%282%29_17..

References

- Gardner, H. (1999).** Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century. Basic Books, pp. 33-34. ISBN 978-0-465-02611-1[in English].
- Gardner, H. (2006).** Multiple Intelligences: New Horizons in Theory and Practice. Basic Books. ISBN 978-0465047680. [in English].
- Borovenska, K. S., Baiier, O. O. (2020).** Features of adolescents' emotional intelligence. Kyivskyi naukovopedahohichnyi visnyk, No. 20, 9-14 [in Ukrainian].
- Gardner, H. (2004).** Multiple intelligences. Theory in practice. Reader. Kyiv: Mehatayp, 288 s. [in Ukrainian].
- Dubravska, D. (2001).** Fundamentals of psychology: study guide. Lviv: Svit, 280 s. [in Ukrainian].
- Dutkevych, T. V. (2012).** Child psychology: study guide. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 424 s. ISBN 978-611-01-0323-7. Available at: https://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/det_psix.pdf [in Ukrainian].
- Kraig, H., Bokum, D. (2021).** Developmental psychology: study guide. Kyiv: Maistry psykholohii, 944 s. Available at: <https://leader-books.com.ua> [in Ukrainian].
- Naumenko, S. I. (2015).** Psychology of musical activity. Chernivtsi: PP Vydavnychiy dim "Rodovid", 408 s. [in Ukrainian].

- Polataiko, O. M. (2011).** Application of artistic and pedagogical interpretation of works of art in the process of students' teaching practice. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova, 137-141. Available at: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8dc95c49-5856-41cc-9cd2-cbc534031582/content> [in Ukrainian].
- Raievska, Ya., Soliakova, O. (2021).** Development of emotional competence of personality: theoretical discourse. Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi akademii upravlinnia personalom. Psykholohiia, 3 (52), 127-131[in Ukrainian].
- Syvohrakova, Z. A., Aliksieienko, N. V. (2017).** Psychology of emotions. Regulation of emotions: work shop in the discipline "Psychology". Kharkiv: UkrDUZT, 42 s. [in Ukrainian].
- Shpak, M., Bokum, D. (2016).** Peculiarities of emotional intelligence development in adolescence. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia: Psykholohichni nauky, Issue 5, Vol. 2, 80-84. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2016_5%282%29_17 [in Ukrainian].

Про автора

Михайло Кісюк, аспірант Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна; e-mail: kisiuk26misha@gmail.com

About the Author

Mykhailo Kisiuk, PhD student at Mykhailo Dragomanov National University, Kyiv, Ukraine; e-mail: kornjak993@gmail.com; e-mail: kisiuk26misha@gmail.com